

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quęstio 1. Cur adduxerit testimonium de maledicentibus parenti?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Verbum
quo Chry-
sostomus v-
titur exvo-
ropetis in
malum ac-
cipi solet.

fuerit, ne qui addant aut auferant. Non adiicietis enim ad
verbum, aut, quod eg. praecepto vobis hodie, nec auferetis ab eo:
plurimam tamen non induxerunt. Ex quibus illa erant, ne il-
los comederent manus, calices aut vasa aenea & scissos bapti-
sarent. Cumq; oportuisset eos progressionem temporis huiusce-
modi observationes continere, pluribus aut maioribus scissos
coarctauerunt. Ita cum simerent ne principatum amitterent,
ceul gmentatores, vt maiores viderentur plu im mouerunt.
Quares ad tantam pervenit nequiti im, vt praepia ipsorum
negit, quam Dei mandata contempnere, ad vti iure
reprehendi viderentur, qui observationes ipsorum negigeant.
Qua ex re duplicem culpam contrahit: et nam ex immota-
tione ipsa non parum et in crimen, & quia nullam de mandatis
Dilectum facientes, observationum contemptores vltisaban-
tur maximo delicto obnoxiabant. Quo loco vocat recte
Karvoldouas & Karvoldouas, quod in malam partem acci-
pi confuevit, vti apud Latinos, res novas moliri, nem-
pe cum veteris Reipublicae legumq; contentum & ab-
olitione. Et paulo post duplex in senioribus crimen
esse ait: καὶ διὰ τοῦτο οἱ διδάται τὸ ἡμετέραν βίαν καὶ τὴν
ἐκείνων, καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. vt duplex id esse
crimen ostenderet, primo quia Deo non parerent, deinde quia
hominum & civitatis id esset.

§. 8. Quod nonnulli mitius Phariseorum calum-
Culpe arguunt discipulos. niam interpretantur, quasi discipulos Christi non
 accerserent peccati alicuius, sed tantummodo ciuili-
 tatis neglectæ admonerent, falsum esse textus ipse
 demonstrat: Christus enim in eo versatur, vt demon-
 stre, illotis manibus manducare non coquinare homi-
 nes; sed ea quæ egrediuntur ex corde coquinare
 hominē. Peccare igitur discipulos illi iudicabant, aut
 sanè id existimare populus cupiebant, si autē sanctissi-
 mos haberi, vt qui minima aliorum ferre non possent.

§. 9. Phariseorum calumniam grauius imitatur
Calumnias: Non negat, inquit, Papam cum to clerisus col-
latus, quin sit obediendum Deo: Sed vi ad rem venis col-
latus, quia non secus ac capitale crimen deservit modicum carnis
gustum, quibus furtum, vel fornicatio, vt iam diximus, venia-
le delictum est, propter suas traditiois euertunt legem Dei.

Respondéo: non posse non bonam esse causam, quæ non nisi tam manifestis mendaciis potest oppugnari. Nemo modicum carnis gustum, vi capitale crimen dereferatur. Nemo scortationem veniale delictum esse dixit: nec modò scortationem ipsam, sed voluntatem scortandi, & in eâ illecebrosam cogitationem omnes capitale crimen assenserunt. Quia verò & Marloratus, & posteri illas patrum suorum mendaces traditiones perpetuò reperiunt. satis ostendunt se veritati agnitæ repugnare. Constat enim Simonem Magum, teste Irenæo, Epiphanio, Gnosticos, Valentinianos ab Ecclesia damnatos, quod negarent scortationem esse peccatum. Pari modo Michaël Calvinistarum antecessor eadem de causa da-

Catholici innatus. Zon. t. 3. ann. Ecclesia Romana damnauit
forforationis Græcos, qui fornicationem simplicem negabant pec-
caunt pec- catum mortale. Vide Guidonem de erroribus Græ-
catum mor- corum. Quod si fornicatorum Patroni queruntur,
ale. sunt illi Calvinistarum antecessores: Waldenses, tes-
tibus Antonio, Guidone, Emerico. Albigeneses,
vt testatur Cæsarius l. 5. c. 22. fratricelli, vt Sabell. l. 7.
Ennead. 9. Item Begardi, vt docet Clemens 5. de Hæ-
reticis c. 3. Deniq; Picardus & Picarditzæ, vnde Ada-
mitæ. Vide Encam Sylulium Bohem. hist. cap. 41.
Idem error est Moscouitarum, vt refert Ioannes Sa-
crauths in Elucidario errorum Moscouit. errore 31.
De Libertinis vide Lindanum Dial. 2. In illis lustris
istha querenda sunt flagitia sententiarum, inter
Catholicos nemo hoc docet. Parisiis quidam Almarici-
ani id senserunt, sed damnauit eos Guilielmus Epi-
scopus, & deinde Ecclesia. Verum audire Catholi-
cos præstat, qui ista doceant. Ita ad probationem
prouocamus.

VERSUS 4.

Honora patrem & matrem: & qui
maledixerit patri & matri, morte
moriatur.

QVÆSTIO I.

*Cur adduxerit testimonium de maledicenti-
bus parenti?*

§.1. **A**bulensis, aliique, idcirco factum volunt, ut ostendat, quo supplicio digni sint, qui necessaria parentibus denegant: re ipsa enim illi lesi faciunt, non verbis modo. At sane atrociores factorum quam verborum iniuria. de lege illa vide Exod. 21. Abulensis negat occisos, qui semel leuiter, & ex calore iracundie maledixisset, idem etiam de leui percussione intelligi putat, quamquam etiam leuiter parentem percutere valde graue sit: non ob nocentem grauitatem, sed contumeliam magnitudinem, quæ ex personarum circumstantiâ augetur, non minus, quam si quis leui percussione magistratû violenter. Voluit autem Deus parentum securitatem omni modo sacram et tam esse, & cultum, auxilia, defensionem, alimenta vno honoris vocabulo scriptura complexa est. De honore parentibus exhibendo dixi in explicatione 4. præcepti.

§. 2. Omnes ſectarij ex compoſito Phariſæorum & ſcribarum criminationes nobis impingunt. Caluinus Bullingerus, Muſculus, Beza, Piſcator. Pontifices, Epicopos, Catholicos omnes Phariſæis & ſcribis: traditiones Eccleſiæ eorum traditionib⁹ aſſimulant. De his Caluinus l. 4. inſtit. c. 10. §. 10. & Bell. l. 1. l. 4. c. 19. contrā eum Sibrand⁹ Witthackerus, alij; præo- lacobus Greſſerus, & in colloquio Ratiſid. idem Greſſerus, & Tannerus. Et Caluinus quidem hoc loco triplices traditiones conſtituit, primò manifeſtè impias, deindè profanè ineptas, deniq; quæ aliquo vitio notabili nō ſunt infectæ, vt eſt lauare manus, de his agere Chriſtum arbitrat⁹. Eaſ legi ſuperadditas, vt illæ meli⁹ ſeruarietur, vitium autem in eo eſſe, quod nec neceſſariæ exiſtuntur, & conſcientiam obligant.

Responded: ex ipso textu constare, reprehend
quasdam traditiones; alias non necessarias iudicari
non tamen earum observationem culpæ deputari
Exempla utramque; Christus adducit. Impia illa fuit
de qua v. 3. & 4. non necessaria hæc de lotionibus
quare errabant Pharisei, qui eam v. necessariam ve
gebant. Porro traditiones verbo Dei aduersas omne
repudiamus: necessarias nullas affirmamus nisi vel
verbo Dei tradito, vel boni ordinis causâ ab Ecclesiâ
mandatas. Quas tamen posteriores non semper obli
gare docemus.

Caetanus hunc in locum optimè distinguit inter
custodiam humanorum mandatorum & sustentatio-
nem cultus diuini ex mandatis hominum. Iudæose
nim Deum timuisse non mandatis Dei, sed hominum
doctrinâ: tamquam timor Dei consideretur in obse-
ratione mandatorum hominum.

§ 3. Calpinus calumniam vltcrius extendit. Porro multum fallitur, qui asserionem aque lustralis, quae benedicta vocatur apud Papistas, cum litionibus Iudaicis comparant. Vnicum enim baptismum totis it. rando, quantum sufficit est, obliterant Papista. Deinde ad exorcismos confertur, & ad expianda peccata valere creditur frivola illa asperio.

Paulo pluribus citat Caluini verba Marloratus,
additq; de abstinencia carnibus die Veneris. Respon-
deo : Nihil tale quemquam Catholicorum docere :
Aquam, quam Benedictam vocamus, neq; necessari-

dicimus, neq; eius asperſionem Baptiſmi iterationem aſſerimus. Nec inter tot voluminum myriades, vel vnicum auctori. Calvinus producere poteſt, cui id vel per calumniam poſſit aſſingi. Vſus verò aquæ benedictæ ut liber eſt, & voluntarius, ita in Eccleſiâ antiquiſſimus, quæ de re alias dixi. Verum quid his agamus, qui in irridendis cæremoniis omnes Libanios, Iulianos, Porphyrios exſuperant: De illo ſic Nazianzenus, orat. 4. Iam ſufflationes & reſtationes, quas admirandus ille vir, doctriſinæ noſtræ ſugillator, vetulis mulierculis in contrarium oſtentabat, altari ignem accendens, quo tandem orationis loco ponemus? Et clariſſe exponit Elias Cretenſis Interpretes Nazianzeni. In diuino noſtro orſu, quem admodum ſacerdotum Dionyſius inquit, ad Sacerdotem quidem eſt adductus, qui ſpirituſualis regeneratione donandus eſt. Ipſe autem & pater eius, ac hiſti miniſtrorum eorum, qui ad hoc conſtituti ſunt, opera, calor, ſudor, & corpus vniuerſum deſegit. Poſtea cum ad oſculum intuentem ſtatuens, manuq; in altum extenſa habentem, ac velut aliquid repellentem, ter eum aduerſus ſatanam reſufflare iubet, atq; in ſuper abrenunciationis verba proſtricti. Quod cum ab eo factum eſt, rurus eum ad orium tradidit, atq; in celum ſuſpicientem, ac manus exporrigentem, ad Chriſtum veſe adiuſſe, omneſq; diuiniſſe traditoſ ſacros ſermones amplecti, uer, reliqua q; omnia facit, quem admodum ſacerdotum vniuerſum traditiones docent. Porro ſacra ſanctiſſima hæc traditio per hæc ſigna multa nobis ſubindicat. Nam per id quod ille exaltatur, & denudatur, prioris vite, aſſectionibus vitiis, ad uitæ, denudatio, atq; ad extremum ætatis, ipſius habitus adiectionis ſignifiatur. Per manuum autem ad oſculum velut reſpiciendum & exſufflationem, tunc & caliginoſi vitiis abnegatio & auerſio, atq; improba illius aſſectionis, quæ ipſi cor ſtatu eſt, velut expiratio. Ad hunc igitur modum his omniſus nudato co, qui ad Baptiſmum accedit, iam cum ad orium tradidit, ſubilitatem videlicet in diuino lumine, ac mentis in altum traditionis ei in perfectio ad vitiis abſeſſu nuntians. Haſ igitur ſymbolicas noſtras ſufflationes, quibus in quæ habitudinis velut expiratio quædam ſignifiatur, reliqua q; ea, quæ ſacro ſanctiſſe proſus apud nos in diuino Baptiſmo celebrantur, in calumniam, & ſuſum trahens impius iſte Homo vetulus oſtentabat, ſacra noſtra traditioſibus aduerſus, cum ſcilicet ipſe are ignem ad Deum ſuorum cultum ſufflaret.

Caluinus igitur piæ traditiones oppugnat, irridet, tamquam vnus ex illis, qui Iuliano contra Eccleſiam Chriſtianam militabant. Verum nos traditiones quædam neceſſarias eſſe tenemus, quibus de ſacrorum librorum veritate edocemur, alias viles & teſtimonio antiquitatis nobis relictas, mandata etiam Conciliorum quorum nihil ſcripturæ repugnat. Vide Dionyſi de Hierar. c. 1. Iren. l. 3. c. 4. Athanaſ. ad Epict. Baſilium Mag. de Spiritu ſancto c. 27. & Ep. 60. Cyrillum Ieroſolymit. Catech. 5. Greg. Nazianz. carn. de Spiritu ſancto. Epiph. hæreſ. 75. Chryſ. 2. Theſſ. Orat. 4. Damasc. l. 4. c. 13. Cyprianum Sermonem de ablutione. Auguſt. de Eccleſ. dogmatib. c. 69. De Baptiſ. contra Donat. l. 2. c. 7. Epict. 118. ad Ianuar. & Epict. 86. ad Caſulan. Hier. c. 4. aduerſus Luciferianos. Sic Leontius, Seuerianus, Sophronius, Theodoretus, Cæleſtinus, Vincentius Lyrinenſis, alijq; innumeri.

Mihi ſatis fuerit Synodi Nicenæ ſecundæ verba ponere. act. 7. Si quis traditionem Eccl. ſic ſuſcripto ſue conſuetudine vel aliter non curauerit, anathema. Ad exorciſmos ſepe valuiſſe non ſuavi, ſed Eccleſiæ precibus, quæ eſt teſſera, nos multa exempli docuerunt. Quia vero à ſacris libris abhorre ſolent Caluiniani viderat leſor, quæ multis noſter Delrio ſelegit. l. 6. c. 2. l. 3. q. 3.

VERSUS 5.

Vos autem dicitis: Quicumq; dixerit patri vel matri. Munus quodcumque eſt ex me, tibi proderit.

Adami Conzen in Evang. Tom. I.

QUESTIO I.

Quomodo excuſabant ſe, ne parentes honorarent?

§. 1. **M**ore vſitato verba Phariſææ legis non citat integra Chriſtus, quia nota erant, quæ ex re orta ſunt variæ interpretationes. Deinde obſcra ſunt verba ipſa: nam quod Matthæus vocat donum, Marcus dicit Corban.

In conſeſſo eſt ſententiæ aliquid deſſe: citat enim Chriſtus traditionem Phariſæicam; verum ut in re nota fieri aſſolet, non integram, ſed dimidiatam; perficietur autem ſi addatur; in munus erit a peccato, recte faciet, legem Dei ſeruabit, aut aliquid eiſmodi.

Syrus ad verbum habet קורבני מרם רתחנא בריבא. Corbani medem derethichane m. n. n. Oblatio mea eit id, ex quo proderit tibi ex me.

Interpretatio prima. Vocem eſſe filij indignantis, & repellentis patrum petitionem: idque dupliciter; alij enim interrogationis figuram eſſe exiſtunt, alij affirmationem ironicam. Interrogationem ſic expriment: An donū ſeu corban, quod ex me Deo offerendum eſt, tibi proderit? hoc eſt, an æquum eſt, ut ſacrificium Deo oblatum tibi alendo impendatur, tuq; Deo antepoſaris? Eadem eſt ſententia, ſi ironice aſſeretur. Munus meum Deo ſacratū tibi ſcilicet proderit. Nam ut interrogatione vehemētius, ita per ironiā contumeliōſius negamus. Chryſoſtomus in hunc ſenſum ſed ſine ſignificati accipit. ο δε λέγει, τοις τιν εστιν, επι το δε σου τις νεες οσι βελος ογματι κτ. Προειν των πατερων. πως και τιν προειν; ει τις των γονειν ειπε το πατρι. δος μοι το προειν τα το εχεις, η τον μεδον, η αλλ ο, τι τοις τον, ελεγον, δωρον εστι το το θεω ο θελεις εμ εμ ωφεληθηναι, κ ε δυνασαι λαβειν, και διπλυνειν τον εστι το το κακον. ουπι η το θεω προσηγον, κ τις γονεις ονοματι της προς Θεου απεστειν τις τε γενηνη κότες δια τον θεον οβριζοντες, κ τον θεον δια τις γενηνη κότες. Quod enim dicit, l. quid eſt: Per etiam ſimulationem deſſe ce parentes a dolentes fuerunt eruditi. Quo pacto: ſi quis parens a filio ouem ſlagitaret, aut vitulum, aut huiusmodi a iſquid, pramonius a ſcribis & Phariſæis ſiluar ſpo. d. bat. Quod a me in v. i. itatem tuam pater petis, dono; iam Deo prouiſum eſt, ac ided dare non poſſum: it. dupliciter peccabant. Nam neq; Deo offerebant, & parentes oblationis nomine deſſe rau. labant. Parentes igitur quaſi Dei cauſa, & Deum parentum nomine contemnebant.

Sic Origenes in Matth. 15. Theophyl. & Enthymio. Interpretatio ſecondæ. Altera interpretatio; filiū conſolari parentes alimenta petentes & ſubſidia. Ne nymia.

gare quidem illis ſe daturum, quod poſcunt, ut colere tamen pietatem videatur, alia ratione illis profuturum pollicetur, nempe ſe Deo obruliſſe, atq; eo ſacrificio neceſſitatem parentum Deo commendatam eſſe ad eod, ut plus profutura ſit ſes Deo oblata, quam ſi eam parentes recepiſſent. Ita Hieron. Ep. 11. ad Agellianum. Vide & Amb. Luc. 8. Tertio erat hac in re ſimulatio, nam parentes non ſine contumelia, quaſi iniqua petentes, & religionis neſcios docebant.

Tertia interpretatio. Exprobrationem quandam eſſe, cum proteruitia & auſteritate. Pa enim bus enim auxilium petentibus filium reſpondere. Quicquid ex me tibi proderit, ſeu quicquid tibi contulero, non ex iure aut lege debetū, ſed munus eſt donatioq; gratuita. Ita quidam apud Chryſoſtomum. τινες γαρ ετις ερωειν εμιν εμιν το δωρον εστιν εμιν οφεληθηναι. ταυτην εν αφηλω σοι τιμην, αλλα χαρις μου σοι αν εσται πρως. Nonnulli aliter id exponunt, donum quodcumq; tibi ex me proderit: id eſt, nullum honorem tibi acbe, ſed dono tibi datum ſit, ſi a me honoratus fuiſſis.

Hanc ille reſutat, quod non de quolibet dono agatur, ſed eo, quod eſt Corban, ut eſt Marc. 7.

Cc

Quar.